

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt torsdag den 11. januar 2024

Sag 87/2023

Anklagemyndigheden

mod

T1

(advokat Peter Secher),

T2

(advokat Jane Ranum) og

T3

(advokat Asser Lyngs Gregersen)

I tidligere instanser er afsagt kendelse af Københavns Byret den 4. maj 2023 (SS 2-8645/2022) og af Østre Landsrets 24. afdeling den 11. maj 2023 (S-1242-23).

I påkendelsen har deltaget fem dommere: Poul Dahl Jensen, Hanne Schmidt, Lars Hjortnæs, Jan Schans Christensen og Peter Mørk Thomsen.

Påstande

T1 har nedlagt påstand om, at han under hovedforhandlingen i advokat Peter Sechers overværelse må gennemgå sagens digitale materiale på en iPad, som advokat Peter Secher stiller til rådighed.

T2 har nedlagt påstand om stadfæstelse af byrettens kendelse.

T3 har nedlagt påstand om, at anklagemyndigheden pålægges at stille et elektronisk medie til rådighed, således at han kan tilgå sagens akter under hovedforhandlingen, subsidiært stadfæstelse af byrettens kendelse.

Anklagemyndigheden har nedlagt påstand om stadfæstelse af landsrettens kendelse.

Sagsfremstilling

Den foreliggende sag indgår i et større sagskompleks om overtrædelse af straffelovens § 191 ved indsmugling og handel med navnlig store mængder kokain. Efterforskningen omfatter efter det oplyste ca. 30 personer. Der er blevet rejst tiltale mod en række personer i flere separate sager, hvoraf nogle er afgjort ved endelig dom, mens andre fortsat verserer.

I den konkrete sag blev der rejst tiltale mod ni personer ved anklageskrift af 21. september 2022. De tiltalte er i flere af forholdene tiltalt for at have begået forholdene i forening med personer, hvis sager behandles særskilt, samt med såvel kendte som ukendte medgerningsmænd i Danmark og udlandet. National enhed for Særlig Kriminalitet (NSK) har oplyst, at politiet stadig efterforsker mod uidentificerede medgerningsmænd, ligesom én identificeret medgerningsmand er efterlyst med henblik på retsforfølgelse.

Alle ni tiltalte i denne sag var på tidspunktet for landsrettens kendelse varetægtsfængslet i medfør af retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, med besøgs- og brevkontrol i medfør af § 771 og § 772.

Anklagemyndigheden har oplyst, at sagsmaterialet består af ca. 30.000 sider, som er samlet i fire pdf-filer og en tillægsekstrakt. Filerne indeholder samtlige sagens bilag vedrørende alle de involverede ca. 30 personer. Sagsmaterialet består hovedsageligt af politirapporter, resumé-rapporter, rapporter vedrørende tvangsindgreb og tilsvarende rapporter. Der er derudover udfærdiget en ekstrakt med domme vedrørende de medgerningsmænd, der er nævnt i anklageskriftet.

Anklagemyndigheden har endvidere for Højesteret oplyst, at sagsmaterialet ikke indeholder bevisdokumenter omfattet af retsplejelovens § 871, stk. 1, der omhandler dokumenter, der bl.a. yder umiddelbar oplysning om gerningen, eller bevisdokumenter omfattet af stk. 2, nr. 5, der angår erklæringer og vidnesbyrd udstedt i medfør af et offentligt hverv.

I forbindelse med sagens behandling i byretten anmodede flere af de beskikkede forsvarere om, at de tiltalte under hovedforhandlingen kunne få tilladelse til at tilgå sagens digitale mate-

riale på egen hånd på en elektronisk enhed, herunder at anklagemyndigheden stillede en sådan elektronisk enhed til rådighed for de tiltalte.

Københavns Byret afsagde kendelse den 4. maj 2023. Af kendelsen fremgår bl.a.:

”Sagen vedrører 9 tiltalte. Sagen føres digitalt og omfatter ca. 30.000 sider. Der er ikke udarbejdet en papirekstrakt.

Det er i andre, større digitale sager om blandt andet økonomisk kriminalitet (Greed) og narko (blandt andet Container-sagen) tilladt de tiltalte at følge med i sagen under retsmøderne ved en iPad udleveret og løbende opdateret af anklagemyndigheden.

Der ses ikke at foreligge forhold, der adskiller denne sag fra de ovenfor omtalte.

Herefter og da muligheden for at følge sagen på en devise, fx. iPad, uden wifi-adgang og sim-kort, ikke anses for overlevering i medfør af retsplejelovens § 729 a, stk. 3

bestemmes

Det tillades de tiltalte under retsmøderne at følge med på iPads uden wifi-adgang og sim-kort.”

Anklagemyndigheden kærede kendelsen til Østre Landsret. Af landsrettens kendelse af 11. maj 2023 fremgår bl.a.:

”Kæremålet vedrører spørgsmålet om, hvorvidt de tiltalte hver især og på egen hånd på en elektronisk enhed skal have adgang til sagens digitale materiale under byrettens behandling af sagen. Landsretten finder, at retsplejelovens § 968, stk. 4, ikke er til hinder for, at kæremålet tages under påkendelse.

Efter retsplejelovens § 729 a, stk. 3, har forsvareren adgang til at gøre sig bekendt med det materiale, som politiet har tilvejebragt til brug for den sag, som sigtelsen angår. Forsvareren skal have udleveret kopi af materialet, i det omfang det uden ulempe kan kopieres. Forsvareren må ikke uden politiets samtykke overlevere det modtagne materiale til sigtede eller andre. Politiet giver samtykke, hvis det findes ubetænkeligt.

Forsvarerne har i denne sag fået udleveret en digital kopi af sagens materiale, og en overlevering af det modtagne materiale til de tiltalte – ved at de tiltalte hver især og på egen hånd på en elektronisk enhed får adgang til sagens digitale materiale – kan alene ske med politiets samtykke, hvis det findes ubetænkeligt, jf. retsplejelovens § 729 a, stk. 3, 3. og 4. pkt.

Sagen vedrører 9 tiltalte, der er varetægtsfængslet efter retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3. Den digitale sag omfatter ca. 30.000 sider og omhandler efter det oplyste et sagskompleks med ca. 30 personer. Herefter og efter de i øvrigt foreliggende oplysninger om sa-

gens karakter må der – såfremt de tiltalte hver især og på egen hånd får adgang til sagens digitale materiale på en elektronisk enhed under byrettens behandling af sagen – antages at være risiko for, at de vil delagtiggøre uvedkommende i indholdet af materialet, ligesom der må antages at være risiko for, at de derved får adgang til oplysninger uden betydning for straffesagen, som angår udenforståendes private forhold.

På denne baggrund finder landsretten, at det ikke er ubetænkeligt at overlevere materialet til de tiltalte som anført, og landsretten ændrer derfor byrettens kendelse, således at forsvarernes anmodning ikke tages til følge.”

Anbringender

T1, T2 og T3 har anført navnlig, at det er fast antaget i forarbejder og praksis, at forsvareren i forbindelse med sin gennemgang af sagen med sigtede under kontrollerede forhold kan overlade sagens akter til sin klient uden, at det udgør ”overlevering”, der kræver samtykke efter retsplejelovens § 729 a, stk. 3. Med kontrollerede forhold sigtes der til, at forsvareren overværer eller kontrollerer gennemgangen for at undgå misbrug.

Digitale sagsakter blev muliggjort ved indførelsen af retsplejelovens § 148 c. Der er ikke i forarbejderne til bestemmelsen anført noget om ændringer eller begrænsninger i forsvarerens gennemgang af sagens bilag med sin klient, herunder vedrørende retsplejelovens § 729 a.

Sager med meget omfattende sagsakter behandles oftest digitalt, således at sagernes materiale kun forefindes digitalt. Den digitale adgang træder således i stedet for bilag i papirform. Det vil udgøre en væsentlig indskrænkning i forsvarerens og tiltaltes mulighed for at gennemgå materialet, såfremt digitale sagsakter ikke kan gennemgås på samme måde som fysiske sagsakter. En sådan begrænsning i tiltaltes adgang til sagens digitale materiale vil kræve sikker hjemmel, som ikke findes. Når sagens bilag er digitale, må dette derfor indebære, at tiltalte kan overlades en digital enhed under kontrollerede forhold.

Det er mest hensigtsmæssigt, hvis de under hovedforhandlingen har adgang til alt materiale i sagen, og de har en legitim ret til at se sagens samtlige ca. 30.000 sider.

Når deres adgang til sagsmaterialet sker under hovedforhandlingen, sidder de ved siden af deres forsvarere, der kan kontrollere gennemgangen for at undgå misbrug. Når det er tilfældet, er der ikke tale om ”overlevering”, hvorfor samtykkekravet i retsplejelovens § 729 a, stk. 3, ikke finder anvendelse. I andre lignende sager har de tiltalte da også haft adgang til sagens

materiale på en iPad, der blev stillet til rådighed for dem, hvilket ikke har givet anledning til problemer.

T3 har yderligere anført, at praksis altid har været, at det er anklagemyndigheden, der stiller sagens akter til rådighed på et synbart medie, så forsvaret og tiltalte kan gøre sig bekendt med materialet. Der er således hjemmel i § 729 a, stk. 3, og § 838, stk. 1, til at pålægge anklagemyndigheden at udlevere en iPad med sagens akter til ham.

Anklagemyndigheden har anført navnlig, at der vil være tale om ”overlevering” som nævnt i retsplejelovens § 729 a, stk. 3, 3. pkt., hvis de tiltalte hver især og på egen hånd på en elektronisk enhed får adgang til sagens digitale materiale under hovedforhandlingen. Selv om de tiltaltes forsvarere sidder ved siden af de tiltalte, må forsvarerne forudsættes at være optaget af at deltage i hovedforhandlingen i sagen, hvorfor de ikke på tilstrækkelig betryggende vis vil have mulighed for samtidig at overvåge de tiltaltes gennemgang af sagens akter på en iPad. I en sådan situation vil der reelt være tale om, at de tiltalte lades alene med materialet, hvilket udgør en overlevering, der kræver samtykke, jf. retsplejelovens § 729 a, stk. 3, 3. pkt.

Det forhold, at anklagemyndigheden i andre sager har givet samtykke til udlevering, kan ikke i sig selv begrunde, at der skal meddeles samtykke i den foreliggende sag. Det må således antages, at begrundelsen for at give samtykke i disse sager var, at overlevering var ubetænkelig, jf. retsplejelovens § 729 a, stk. 3, 4. pkt.

Den foreliggende sag drejer sig om omfattende organiseret og grænseoverskridende narkotikakriminalitet og vedrører ni tiltalte, der alle var varetægtsfængslet efter retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3. De tiltalte har ikke ønsket at afgive forklaring til politiet eller i retten. Den digitale sag omfatter ca. 30.000 sider og et sagskompleks på ca. 30 personer.

I en sag af denne karakter vil der være risiko for, at de tiltalte vil delagtiggøre uvedkommende i indholdet af materialet, hvis de får adgang til sagens digitale materiale på en elektronisk enhed under hovedforhandlingen. Det er ikke tilstrækkeligt for at forhindre en ukontrolleret spredning af materialet, at den udleverede iPad ikke er forsynet med sim-kort, og at Wi-Fi-funktionen og Bluetooth-funktionen er slået fra. Det er ikke muligt på tilstrækkelig betryg-

gende måde at sikre, at de tiltalte ikke slår Wi-Fi-funktionen eller Bluetooth-funktionen til og på denne måde får mulighed for at dele sagens materiale med andre.

Egenhændig adgang til sagsmaterialet ville desuden medføre en øget risiko for, at de tiltalte får adgang til oplysninger, som angår udenforståendes private forhold, og som er uden betydning for deres straffesag.

Såfremt Højesteret måtte finde, at der skal gives samtykke til, at forsvarerne må overlevere det modtagne materiale til de tiltalte, jf. § 729 a, stk. 3, 4. pkt., kan anklagemyndigheden ikke i den forbindelse pålægges at stille iPads til rådighed for de tiltalte. Det følger således af retsplejelovens § 729 a, stk. 3, at forsvareren har adgang til at gøre sig bekendt med sagens materiale, og at det alene er forsvareren, der har krav på at få materialet udleveret. I den forbindelse kan forsvareren med politiets samtykke overlevere det modtagne materiale til tiltalte.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagen angår, om forsvarerne er berettiget til at udlevere sagens materiale, der foreligger i en digital ekstrakt, til de tiltalte T1, T2 og T3 til brug under hovedforhandlingen, således at de tiltalte kan tilgå materialet på egen hånd på en elektronisk enhed (iPad eller lignende).

Hovedspørgsmålet er, om en sådan adgang for de tiltalte til sagens materiale under hovedforhandlingen må anses for en ”overlevering” efter retsplejelovens § 729 a, stk. 3, der kræver politiets samtykke. Hvis adgangen til sagens materiale kræver samtykke, skal der tages stilling til, om der er grundlag for at tilsidesætte politiets (anklagemyndighedens) vurdering, hvorefter det ikke vil være ubetænkeligt at udlevere materialet til de tiltalte.

Det fremgår som nævnt af retsplejelovens § 729 a, stk. 3, 3. pkt., at forsvareren ikke uden politiets samtykke må overlevere det materiale, som den pågældende har fået udleveret af politiet, til sigtede.

Højesteret finder, at etablering af den ordning, som forsvarerne har anmodet om, vil indebære, at de tiltalte opnår en sådan selvstændig adgang til materialet, at der er tale om ”overlevering” som nævnt i § 729 a, stk. 3, 3. pkt. Der er herved lagt vægt på, at det under hovedforhandlin-

gen ikke vil være praktisk muligt for forsvarerne at overvåge og kontrollere den måde, de tiltalte udnytter adgangen til materialet på.

Ordningen kan herefter kun etableres, hvis politiet (anklagemyndigheden) giver samtykke hertil. Efter retsplejelovens § 729 a, stk. 3, 4. pkt., gives samtykke, hvis det findes ubetænkeligt. Anklagemyndigheden har afslået at give samtykke, og spørgsmålet er, om der er grundlag for at tilsidesætte dette afslag.

Af de grunde, som landsretten har anført, tiltræder Højesteret, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte anklagemyndighedens vurdering, hvorefter det ikke vil være ubetænkeligt at etablere den beskrevne ordning med overlevering af sagens materiale til de tiltalte.

Højesteret stadfæster herefter landsrettens kendelse.

Thi bestemmes:

Landsrettens kendelse stadfæstes.

Statskassen skal betale kæremålsomkostningerne for Højesteret.